

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyány utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Nr. 5069/1907.

Examenul de evaluare preotească, cu candidații la preoție din dieceza Aradului, prescris prin Statutul-Organic și Regulamentul special, se va ține luni în 17/30 Septembrie 1907 și zilele următoare la 9 oare anteamazăzi în sala de ședințe a Conzistorului diecezan gr. ort. rom. din Arad.

La examen sunt admiși toți acei absolvenți de teologie, cari conform §-lui 8 din Regulamentul special și-au subțernut aici până la 31 August cererile corespunzător instruite.

Conzistorul eparhial gr. ort. rom. din Arad.

Nr. 23/1907 E. G. B.

Concurs.

Se publică concurs pentru 2, eventual 3 stipendii de câte 400 coroane anual din fundațiunea Elena Ghiba Birta pentru anul școlar 1907/8 cu termenul de 22 Septembrie (5 Octombrie) a. c.

Îndreptățiți la aceste stipendii sunt în prima linie rudenile testatoarei, iar concurenții neînrușiți de religiunea gr. ort. română din comitatele Arad, Bihor, Bichiș și Cenad, numai atunci se primesc, când lipsesc competenți dintre rudenii.

Concurenții au să-și înainteze cererile lor la adresa comitetului administrativ al fundațiunii Elena Ghiba Birta în Arad, provăzute cu timbru de 1 cor, și instruite cu următoarele documente originale ori copii autenticate:

1. Extras din matricula botezaților, provăzut cu clauzula parohului local, că și de prezent aparține bisericeii gr. ort. române.

2. Rudeniile mai au să adneze și informațiune familiară.

3. Atestat de paupertate dela diregătorii competenți, cu date pozitive despre starea materială a părinților și a concurentului. Acest atestat să fie confirmat prin subscrierea parohului local.

4. Testimoniu școlastic, că a absolvat cel puțin școala elementară cu succes, iar aceia, cari au ascultat deja cursuri gimnaziale sau academice respective universitare, să dovedească, că au câștigat astfel de testimoniu, încât pot trece la cursurile superioare.

5. Certificat medical, despre starea sanitară.
6. Dacă concurentul a întrerupt studiile, are să dovedească prin act autentic, unde a fost și ce purtare a avut.

7. Concurentul să arate specialitatea, la care și locul unde are să urmeze studiile, precum și dacă are ori ba alt stipendiu. Pentru cazul, că concurentul ar fi înscris deja la vre-un institut de învățământ, aceasta să o dovedească prin certificat dela direcțiunea respectivului institut.

8. Fiecare stipendist este obligat, ca după terminarea studiilor să asigure comitetul administrativ, că îndată ce își va ajunge scopul dorit și îi va permite starea materială va depune pentru totdeauna 50 cor., pentru augmentarea acestei fundațiuni.

9. Petițiunile lipsite de condițiunile de mai sus ori sosite după termenul de concurs nu se vor lua în socotință.

10. Fiecare recurent să indice locul și poșta ultimă, unde să i-se trimită rezoluțiunea.

Arad, 5/18 Septembrie 1907.

Pentru comitetul administrativ al fundațiunii
„Elena Ghiba Birta“:

Ioan I. Papp, m. p.,
episcop.

Un raport.

Este în mintea tuturor recenta revoltă din România și durerea ce a pricinuit tuturor inimilor simțitoare acel nefericit eveniment. După potolirea stărilor și îndrumarea de sanare a împrejurărilor, pentru stabilirea atât a culpabilității, cât și a vredniciei conducătorilor satelor, preoții și învățătorii din regatul de peste Munți, actualul ministru, d. Sp. Haret a făcut M. Sale Regelui Carol un raport lămurilor și clar, din care dăm și noi aci părțile caracteristice, din munca bună, a confrăților din țara română, vecină.

Sunt numai puțini ani, de cât devenise evidentă greșeala cea mare ce se făcea, de-a se neocoti rolul social al învățătorilor și al preoților și de a nu se avea nici o grijă de starea lor sufletească. Și a fost deajuns un singur apel la patriotismul și abnegația lor, pentruca numai în doi trei ani să se înjghebeze acea minunată activitate, care a dat băncile populare, tovarășiile cooperative și care a deșteptat în sate un început de sănătoasă viață intelectuală, cum nu se mai văzuse până atunci. Acesta a fost cel mai potrivit răspuns ce-l puteau da și unii și alții la învinuirile pe cari li le aduceau acei, cari, drept orice contribuție la buna stare a sătenilor, se mulțumiau cu generalizări ușoare.

Nu este nici o îndoială că, dacă activitate aceasta ar fi continuată a se desvoltă în liniște și bine îndrumată un timp mai îndelungat, ea ar fi contribuit în mod puternic pentru a modifica în bine starea lucrurilor și poate pentru a înlătură chiar cu totul unele din cele mai însemnate din cauzele cari au adus turburările de astăprimăvară....

Chiar dacă cazurile de vinovație ale învățătorilor și preoților ar fi fost număroase și neîndoioase, încă era lucru grav ca dela vina câtorva să se generalizeze acuzația pentru un întreg corp de funcționari, cari tocmai atunci se aflau în una din perioadele cele mai rodnice și demne de laudă ale activității lor. Dar cercetarea făcută a dovedit că acele cazuri de vinovație, sunt departe de tot. Cel mult dacă au fost în toată țara 9 preoți și 18 învățători, a căror vinovație să nu fie încă în discuție; și încă din acești din urmă, cel mai culpabil este un suplinitor. Este oare rațional, este drept, ca pentru 27 de vinovați să se condamne un întreg corp de peste 11 mii membrii?

E adevărat însă, că cei învinovați au fost mulți. În primul moment al turburărilor, un mare număr de învățători și de preoți au fost urmăriți, arestați, dați în judecată. Unii din ei au avut să sufere neajunsuri mari, până să se lămurească lucrurile și să se cunoască adevărul. Dar atunci s'a văzut că în marea majoritate a cazurilor, învinovățirile ce li-se aduseră proveniau din neștiință, din reavoință, din invidie, din graba unora de a arunca răspunderea asupra altora, pentru a scăpa ei înșiși de răspundere, și foarte adese-ori din dorința de a se suprimă niște oameni, cari începuseră a deveni o piedecă serioasă pentru multe obiceiuri rele din trecut.

Astfel nu odată s'au văzut cămătari de ai satului denunțând vindiciei publice pe învățătorii și pe preoții, cari prin înființare de bănci populare, puseseră un frâu cametei. Nu odată s'au văzut speculanți de pământ, căutând să împedecă în acelaș chip construirea unei obști de arendare. Ne aducem aminte că tot astfel în 1898, când cu agitațiile din câteva județe de lângă Dunăre, au fost denunțați ca vinovați câțiva învățători, cari începuseră propaganda contra alcoolismului și că denunțătorii lor fuseseră cărciumarii.

Sarcina jusuției nu este încă împlinită, căci nu toți cei acuzați au fost judecați. Dar din cât s'a făcut

până acum, se știe deja cu singuranță că învinuirile aduse în primul moment învățătorilor și preoților au fost exagerate într'o măsură foarte mare, chiar dacă s'ar admite că toți cei cari mai sunt sub urmărire ar fi recunoscuți vinovați până în cele din urmă.

Documentele și științele pe cari mă întemeiez au fost reuite până în ziua de 31 Iulie trecut. Desigur că cu timpul vor ieși la iveală fapte noi, cari vor compectă pe cele expuse aci; atunci cu respect voi spune din nou la cunoștința Majestății Voastre rezultatele nouilor cercetări. Dar cercetarea pe care am făcut-o până acum, și al cărei rezultat îl spun Majestății Voastre prin referatul de față a pus în evidență meritele multor învățători și preoți, cu ocazia răscoalelor, precum și vinovația altora. Pentru aceștia din urmă, justiția își va face datoria și va pedepsi pe ceice se vor găsi că merită; ar fi chiar de dorit ca pedeapsa lor să fie mai aspră, pentrucă vicia lor este mai mare, dacă ținem seamă de caracterul înalt al misiunii lor sociale.

Dar pe cei meritoși numai Majestatea Voastră are puterea de a-i răsplăti, și este bine și drept ca, alături cu reprimarea vinovației, să se pună răsplătirea meritului.

De acea cu respect spun semnăturii Majestății Voastre alăturatele proiecte de decrete, prin cari se conferă medaiile „Răsplata Muncii pentru școală“ și „Răsplata Muncii pentru biserică“, acelor învățători și preoți, cari în Martie trecut și-au făcut cu vrednicie datoria lor.

Mulți dintr'ânșii și au făcut această datorie cu pericolul vieții lor, într'un timp, când numai faptul de-a rămânea cineva în mijlocul răscoalaților și de a se încercă să-l facă să înțeleagă de cuvânt, era deja un act de mare curaj. Înaltul semn de bunăvoință al Maj. Voastre va redă întregului corp al preoților și dascălimii rurale tot curajul și energia de care are nevoie, și-l va arată drept ceace în adevăr este în mare lui majoritate: harnic, modost, devotat și priceput muncitor pentru luminarea și îndreptarea spre bine a țărănimii noastre.

O carte de școală.

(Urmare și fine).

Mi-se va obiecționa că am o ură față cu citatele; da, o am. Praxa adevăată m'a învățat să nu fiu prietin în decursul catehizațiunii citatelor, decât în măsură foarte restrânsă, — și mai ales în clasele elementare pentru cari e făcută cartea menționată.

Împărțirea materialului e făcut în cartea părintelui Crișmariu nu ca și în manualele de până aci, ci pentru ușurare sunt fixate în Text. Vechiu șese perioade iar în cel Nou trei împărțiri principale. În T. V. la periodul judecătorilor era bine a se mai lua și Gedeon ori Samson care și în tradiția poporului a trecut; bine cred ar fi fost și aceea, ca după periodul III, Timpul judecătorilor, să nu fie urmat piesa 23.

Prorocul Samuil, astfel intitulat, și numai „Samuil“, căci prorocii Ilie și Iona sunt luați în periodul regilor și așa nu-i consecvență; Samuil e drept că a fost și proroc, dar pentru evitarea dumeririi elevilor, era cu cale a procedea cum relevaiu mai sus.

Limba întrebuintată în cârticică în raport cu limbajul altor cărți de școală e bună, dar puține observări se pot face și aici — Sunt adecă cuvinte și expresiuni de îndreptat, cari le și prezintă în următoarele:

La pag. 5. în loc de Dumnezeu a făcut pe om așa — corect va fi — Dumnezeu pe om l'a făcut așa; — la pag. 9 se zice că apa potopului s'a înălțat 150 zile, care e un neadevăr, căci apa la atâtea zile scăzuse deja cu totul; la pag. 10. se zice despre Avram și Lot că aveau atâtea vite „*incât nu-i cuprinde pământul*“, prin ce se prea esagerează faptul, iar ca fenomen fizic este o imposibilitate, care în povești poate figură, dar în o carte de școală nicicând; în loc de „*păstorii dobitoacelor*“ = păstorii, (căci lucrul se înțelege de sine că păstorii câmpului numai vite păstoresc); în piesa 9 se zice ca Avram „*și-a înșelat*“ asinul = în loc de înșeuat, ori pus șaua; eliberat = slobozit; în piesa 17 în loc de 60 mii bărbați — 600 mii; e corect, cum indică sf. Scriptură, — în piesa 30 „*regatul a avut o durată*“ = regii din neamul lui Iuda au împărțit mai mult; aci nu-i de altcum greșală, numai terminul subliniat necunoscut elevilor și așa e bine să fie înlocuit cu termen mai popular. — În bucata 1 din Test. N. în loc de „*atunci s'a deslegat limba lui*“, — atunci i-s'a deslegat limba; forma din manual e arhaică cum putem afla în căzani, dar azi nu mai corespunde cerințelor gramaticale.

În piesa 4, începutul e greoiu, propoziția întreagă e forțată, cu topică neromânească — mai corect ar fi așa: Pruncul născut în Vitleem la opt zile după nașterea sa, a primit numele de Iisus adecă Mântuitor, pre cum zisese îngerul; numirea „*acride*“ e necunoscută, dreptce e cu cale să fie înlocuită cu „*lăcuste*“, care cuvânt îl cunoaște tot omul. Necorectă zicere e apoi una din piesa 20 unde aflăm „*fiul unul născut al unei văduve*“, care se poate excepționa din multe puncte de vedere. Înțelesul adevărat ar fi că din cetate scoteau pe „*unicul fiu al unei văduve*“, ori „*un singur fiu...*“

Citatele sunt luate — cred — din ediția oficială a noastră, dar cu toate astea reflexivele lăsate pretutindenea displace urechii, și așa eră mai bine dacă se adăugeau unde le reclama lipsa. La pag. 58 în loc de „*tinărul fie zic școală*“ — tinărul fie-ți zic — școală; totacolo în loc de „*și a șezut mortal*“ se poștește: și s'a sculat...

Precum știm, pentru noi dintre toate edițiile tipărite ale sfintei Scripturi, numai ediția de Șaguna e obligatoare, deci toate citatele au să fie luate de acolo. Din cazul aci prezentat însă ni se învederează că dacă avem gândul să tipărim o carte cu conținut bisericesc, citatele decopiate din ediția amintită, nu sunt corecte din punct de vedere gramatical și uneori lexical, care

împrejurare ne împune pregnant, punerea sub tipar a unei ediții din sf. Scriptură, care să fie opul sfânt al vremii de azi literare — gramaticale și lexicale.

Continând cu prezintarea greșeliilor strecurate în „*Istoriarele biblice*“ de N. Crișmariu, află că la pag. 62, zicerea „*s'a auzit că este în casă*“ încă e puțin înțeleasă, mai corect ar fi — că este la o casă, sau se „*află într'o casă*“; în piesa 23 în loc de „*s'a suit cu dâșii într'un munte înalt deosebi*“, s'a suit cu dâșii într'un munte înalt unde și-a schimbat fața... Cuvântul „*deosebi*“ e superflu acolo, dar și să nu fie de prisos, ar fi să se înlocuiască cu o noțiune mai vulgară, prin ce și manualul și-ar câștiga mai mulți prieteni.

În recenziunea mai sus promenită s'a zis, că limbajul cărții fiindcă reproduce și redactează textul biblic este simplu și viu. Limbajul e drept că nu-i meșteșugit, dar după a mea părere tocmai pentru aceea i-se îngăduie observarea că predarea ar trebui să fie mai curgătoare, mai rotunzită, și nu ruptă cum este cea a sf. Scripturii. Manualul pentru școală avea mai norocoasă înrăurire, dacă se usă de limbajul biblic, dar cu omiterea limbajului staccat cât era posibil și a legătorei „*și*“, care atâta plictiseală aruncă asupra piesei. La pagina 56 b. o într'o singură zicere obvine de cinci ori conjunțiunea, deși același înțeles se putea reda fără un singur „*și*“.

Conform făgăduinței de mai sus, iată făcuia răvașul greșelilor ce sau strecurat fie cu tiparul fie cu condeiul; m'am ținut să fiu minuțios de tot, dreptce nici răzașul nu-i complet; un articolăș cași cel de față b. o. era să și uite, că interpunctiunea în manual lasă mult de îndreptat, cu prilejul unei ediții noi.

Tot ce-am scris despre „*Istoriarele biblice*“ le-am făcut în bunacredință și cu scopul de a împrietini cartea cu factorii catehizațiunii în parte, și pentru a însemna modalitățile tehnice în favorul cărții.

Că-l iubim acest nou oaspe al literaturii bisericesti, vom dovedi-o prin îmbrățisarea lui, prin împărțirea lui școlarilor, lucrând apoi întra acolo, ca să aducă folos. Și acest salut literar trebuie să-l manifestăm cu atâta mai vărtos, cu cât cartea e produsul diezei noastre, care împrejurare potentează bucuria.

Dat în F. Oșorheiu la 15/28 August 1907.

Petru Popa
par. ort. rom.

Din trecutul nostru cultural.

Roeslerianismul și argumentele pro și contra. Teoria lui. Roesler¹⁾ este o dezvoltare științifică a teorii lui Sulzer și alui Engel. Roesler

¹⁾ S'au întors dela continuitatea noastră la roeslerianismul marii învățați străini: *Nikloschich* (Românii s'au născut în Iliria, e părerea lui) și *Tomaschek* (R. s'au născut în Tracia). Au combătut roeslerianismul: I. Iung și Traugot Tamm (germani), L. Pič (bohem); iar Ghibbon (englez), Thierry (francez), Ranke și Mommsen (germani) sunt pentru continuitate în Dacia-Traiană și unitatea elementului românesc întreg.

sustine, că neamul românesc s'a format în sudul Dunării, în Moesia și Tracia și abea în veacul al XIII-lea a început a se strecură sporadic, pe încetul și pe pitite, peste Dunăre, în Dacia-Traiană.

Argumentele pe cari le folosește Roesler, pentru susținerea teorii sale, sunt filologice și istorice. Istoric, cu minte logică, a fost; dar pe terenul filologic eră cu totul nepregătit iscusitul învățat. Să vedem argumentația lui:

1., Argumente *filologice*: a., Goții au trăit multă vreme în Dacia-Traiană, dar din limba lor, (deși s'a tradus și biblia în acea limbă, de episcopul Ulfila), din limba lor germanică, n'a rămas nici o urmă în limba daco-română¹⁾; deci, lipsa de urme, dovedește lipsa de contact, iar aceasta e dovadă de neconviețuire, pe acelaș teritor. b., Mulțimea elementelor albaneze în limba daco-română, dovedește conviețuirea între cei dintâi, cu cei din urmă, deci „daco-românii“ cu limba lor, sunt din peninsula balcanică, c., Marca înrudire a dialectului macedo-român cu cel daco-român, dovedesc o unitate a acestora deci un teritor al formațiunii lor.

Ad. 1. Contra-argumente, față cu cele susținute de Roesler și anume: a., Dela Goți (și Gepizi) cari sunt popoare germanice, puteă primi limba română elemente tot atât de bine în peninsula balcanică, cum puteă primi și în Dacia-Traiană, căci în amândouă aceste ținuturi au stat aceste popoare. Dar pe când dela Cumani de es. au rămas sporadice amintiri în câmpiile României de astăzi și în nume de familii, urme de limba și poporul gotic, n'au rămas nici în dreapta nici în stânga Dunării, din care împrejurare se vede, că Goții²⁾ au fost două popoare rătăcite în drumul năvălirilor barbare, puțin rezistente, pentru a puteă lăsa urme profunde, din sufletul lor, posterității; și aceasta nici în peninsula balcanică (limba macedo-română, albaneză și c. lt.) nici în Dacia-Traiană. b., Elementele albaneze, mai exact, (pentru timpurile depărtate din cestiune), elementul iliric, din litoralul dalmatin de astăzi, este din epoca latină, timpul republicii romane învrăstat cu limba latină, pregătind începuturile de formațiune a limbii românești (Vezi: O. Densusianu, Op. cit. pg. 291); a ei răvărsare este cu mult anterioară indicațiunii cronologice roesleriane³⁾, nejustificate. c., Afinitatea intimă dintre dialectele daco-român și macedo-român adeverește, ce e drept, formarea într'o comunitate teritorială și etnică a poporului românesc, dar aceasta în perioada latină, când acea limbă înflorea în peninsula balcanică (pe timpul grandoarei Republicii și timpul împăraților, până la Aurelian), — în care timp Dunărea eră nu despărțitoare, ci arteră

¹⁾ „Daco-român“ însemnează, elementul etnic (de popor român) din Carpați și dela Dunăre.

²⁾ Moștenirea lor este numai „Codex argenteus“, adică traducerea lui Ulfila, (fragment) făcută s. Scripturi în limba poporului său, pe care nici creștinismul nu l-a putut mântui de dispariție.

³⁾ Compară capitolul: Elementele prime ale l. române, din acest studiu.

de legătură a neamurilor celor două maluri ale sale și nimic altceva¹⁾.

2., Ca argumente *istorice*, aduce Roesler: a.) Lipsa de documente istorice, la scriitori (cronicari și istorici), în cari să se vorbească despre țară și popor românesc, înainte de veacul al XIII-lea; b., Lipsa de instituții proprii ale Românilor, dincoace de Dunăre, și împrumutarea aceloră, la organizarea principatelor Muntenia și Moldova, după model slav și bizantin, pe când în peninsula balcanică se găsește, în părțile tesaliote și ale Epirului, după cronicarii greci, în evul mediu, o „Valahie mare“.

Contra argumente, ad 2., a., Dincoace de Dunăre se găsesc, la anul 1164 „Valahi“, până la granițele Galitiei. O seamă dintre ei conduc armata lui Emanuil Comnenul, împăratul constantinopolitan, prin strămtorile Carpaților, în Ardeal, contra Ungariei. Într'un document dela anul 1231, se pomenesc locuitorii din vremuri adânci, uitate, Români, în ținutul Făgărașului: „Terram Buje (Buia, de azi) terra Zumbuthel conterminam (vecină cu Sămbăteni ori Sămbăta) et nunc in ipsa terra Blacorum existentem... a tempore humanam memoriam transennte... extitisse fertur“. — Într'alt document, dela 1211 se vorbește de pădurea „Blacorum et Bisenorum“. Bisenii au venit, se știe, în călcăiele Maghiarilor, revărsându-se prin strămtorile Ardealului în acea țară, și așezându-se, — încât Maghiarii intrând dinspre apus la cucerirea Ardealului și mai târziu, i-am găsit alături cu Români (Blacos). La 1223 găsim Români la Michelsberg (G. D. Teutch) în părțile Sibiiului. — La 1222, cavalerii din ținutul Bărsii primesc voie dela regele Andrei II să măsoare niște teritorii, între cari „Terram Siculorum aut per terram Blacorum“. (R. Bergner zur Topographie v. Siebenburgen, in „Ausland“). — Ce dovedesc toate astea? Că Români trebuia să fi fost locuitorii munților Ardealului, (în veacurile 9 și 10) cărora le dăduseră în veacul 11 numele lor, din „timpus imemorabile“ — sau uitate, de vechi ce erau.

b., „Jus olahale“ și organizarea chinezatelor și vovodatelor, cari sunt instituții străvechi, patriarhale, instituții anterioare organizării statelor slave la Dunărea de jos, (I. Bogdan, Voivodatele române), sunt tot atâtea dovezi, cari sgduesc temelile roeslerialismului, fără însă ca prin aceasta ele să devină stâlpi ai exclusivismului teoriei continuității noastre depline în Dacia-Traiană²⁾ și a latinității pure a limbii noastre românești, cum vestiseră cuvântul Apostolii nostri blăjeni.

(Va urma.)

¹⁾ Formele grecești-vechi (din limba clasică), vetero-bulgare (paleoslave) au intrat, primele, în limba română fie prin intermediara latinei, fie prin comerț ori viața politică-religioasă (cele din urmă), după cele ilirice și baza cuceritoare, limba latină; iar elementele neogrecești, bulgare, germane, franceze ori chiar maghiare — sunt foarte târzii și fără vre-o importanță fundamentală, în ce privește caracterul și structura limbii române.

²⁾ Scriitorii romani Rufus, Eutropius și Flavius Volpiscus spun, că după războaiele traianice Dacia a

CRONICA.

Escelența Sa Domnul Ministru de culte și instrucțiune publică, prin rescriptul său Nr. 48915/1907 dd. 31 Maiu, a. e. a oprit din toate institutele de învățământ din patrie manualul școlar cu titlul: „Geografia pentru școlile populare. Cursul I. Edițiunea V, aprobată de comisiunea școlară arhidiecezană. Prețul unei exemplar legat 36 fil. Blaj. Tipografia Seminarului arhidiecezan“, și că învățătorimea noastră are a se feri de întrebuintarea acestui manual în școală.

Metoda limbei maghiare. Pentru ușurarea învățământului limbei maghiare în școlile nostre elementare, d. I. V. Stan, profesor la seminarul Andreian din Sibiu făcut o simțită ușurare dascălimii noastre întocmind „Limba maghiară pentru anul I și II de școală“ după metoda directă, adică conform aceluși proces natural, cum își învață mama copiii să vorbească. După aceasta metodă învățătorul în timp scurt poate dovedi spor surprinzător, și rămâne vreme destulă să se ocupe și cu celelalte obiecte de învățământ și scapă și școala de vecinica infruntare, ce i-se face, că nu poate dovedi progres suficient în limba maghiară. Într-o broșurică separată intitulată „Indrumări metodice“ a cuprins d-sa sfaturile de lipsă pentru orientarea învățătorului la folosirea manualului de mai sus. Ambele se vând la Librăria arhidiecezană și la autor (Sibiu, str. Măcelarilor, 27) și anume: Limba maghiară cu 50 fil. iar „Indrumările metodice“ cu 30 fil. La comanda adresate deadreptul autorului un rabat de 12°/_o.

Advocat nou. Ni se scrie: Am onoare a Vă aduce la prețuita cunoștință, că mi-am deschis cancelăria advocațională în Oradea-Mare, strada Beöthy Ödör Nr. 4. visă-vis de catedrala gr. cath. Cu 1 Novembre a. e. n. însă o să mă mut cu cancelăria pe strada Teleki nr. 5, a doua casă dela casa orașului. Cu distinsă stimă Dr. Nestor Porumb avocat.

Neolog. Cu inimă frântă de durere, prin aceasta, aducem la cunoștință tuturor neamurilor, amicilor și cunoșcuților, că dulce și neuitatul nostru fiu respective frate: Coriolan Siminic Andron în urma unui grav morb. a adormit în Domnul, Marți în 28 Aug. (10 Sept.) a. e., la orele 7 seara, în etate de 7¹/₂ ani. În mormântarea i-se va face Joi, în 30 Aug. (12 Sept.) a. e. la orele 10 a. m. Nemângăiați și adânc întristați fiind, vărsăm lacrimi de profundă durere pe scumpele lui rămășițe pământeste, rugând pre Tatăl ceresc, să-l primească în corul îngeresc, în aleșilor săi. Eternă-i Fie amintirea! Sara-vale, la 28 Aug. (10 Sept.) 1907. Simeon Andron, inv., ca tată. Emelia Andron, ca mamă. Petruția Andron, ca soră.

rămas pustie de antohtoni (locuitori străvechi) și s'a colonizat cu oameni „ex toto orbe romano“ (107); apoi acești coloni au părăsit Dacia sub Aurelian (271), lăsând-o pustie, după 105 ani, de viață romană, petrecută în „Dacia Felix“ sub stăpânirea Romei.

Sărbările jubilară ale Reuniunii sodalilor rom. din Sibiu întemeiată la 1867 de către memoritorul protopărinte al meseriașilor nostri Nicolae Cristea și condusă de el până la 1897, „Reuniunea sodalilor români din Sibiu“ împlinește în anul 1897 până astăzi ea e condusă de actualul prezident dl Victor Tordășianu. Comitetul Reuniunii, pe cum se știe, hotărâre a luat să serbeze aceste date, destul de rare în viața noastră publică, în mod vrednic. Datul sărbărilor s'a statorit pe zilele din 28 și 29 Septemvrie n. a. În vedere acestor sărbări la Reuniune se desvoaltă o activitate febrilă.

Trupa diletanților urmează cu mult zel probele, pentruca piesa „Malițiosul“, plină de veselie, să procure participaților momente de adevărată elevație sufletească. Între diletanți e și dl D. Axente și încă cu rolul principal, cel care storsese admirațiunea noastră în „Vlăduțul mamei“. Dl Candid Popa, zelosul dirigent al corului, a instruit corul mixt, ajuns acum la aproape 70 persoane, dame și domni, în tot cursul verei și continuă a ține probe și acum aproape zilnice, aci cu voci singuratică, aci cu corul compect. Între piesele de concert se numără și „Răsunetul Ardealului“ cu partii de cor mixt și solo. Comitetul Reuniunii și comitetul aranțator al festivităților, în frunte cu viceprezidentul G. Poponea, e și el în plină lucrare.

Membrii actuali ai Reuniunii (domni și dame) din acest prilej vor primi câte o frumoasă distincție jubilară, iar cei bine meritați prin fapțurile lor pentru înflorirea Reuniunii, vor primi câte o diplomă jubilară. Apoi s'a făcut cătră toate Reuniunile noastre de meseriași să ia parte prin reprezentanți la sărbările Reuniunii sibiene, acest rezultat al muncii desinteresante. În proiect e, pe lângă reprezentanția teatrală și pe lângă concertul festiv, asistarea corporativă la serviciul divin din biserică catedrală, unde cântările liturgice le va execută corul bisericesc al Reuniunii; prezentarea corporativă la I. P. S. Sa domnul arhiepiscop și metropolit Ioan Meșianu, prea bunul patron al Reuniunii; depunerea câte a unei coroane pe mormântul nemuritorului întemeitor al Reuniunii, de pie memorie Nic. Cristea și pe al marelui fundator Dem. Andronic; o întrunire sărbătorească în Reuniune, un banchet festiv și o petrecere cu joc după concert în sala mare dela „Gesellschaftshaus“.

Cronică bibliografică.

Lucașărul Nr. 17 cu următorul sumar: O. Goga, Iosif Vulcan. Al. Ciura, Aduceri aminte. G. Murnu, Monumente antice din Roma: Palatinul. Maria Cunțan, Răsare (poezie). I. Borcia, Ifigenia în Taurida de Goethe. Act V. O. C. T. Bicentenerul lui Buffon. O. C. T. Foi răslețe. La noi, în viașoara de M. Sadoveanu. M. Sadoveanu, Cearta. Zoe Gârbea, Expoziția de artă din Veneția (1907). Cronica: † B. P. Hașdeu. Asociațiunea națională în Arad pentru cultura poporului român. Un îndrăzneț. Barbarie. Știri. Ilustrațiuni: Vederi din Roma: Palatinul.

Viata Românească II. 8 din lași aduce foarte valoroase studii și bucăți literare. În special amintim un temeinic studiu de actualitate pentru românism:

Social-democratism sau poporanism? de C. Stere. Mai cuprinde studii, critice și bucăți literare, versuri și proză, de St. O. Iosif, Al. Vlăduță, Sadoveanu, Brătescu-Voinesti, informațiuni asupra vieții românești din Basarabia, Bucovina, ș. a.

Népmivelés II. 7-8, are un bogat cuprins, din care amintim: Descentralizarea culturală (intemeierea de muzee, biblioteci, ș. a) Pregătirea meseriașilor, Școala din Mannheim, Munca elevilor, Tinerimea școlară și familia, Creșterea estetică, ș. a.

Concurse.

Pe baza rezoluțiunii consistoriale din 30 August a. c. Nr. 2032 pentru îndeplinirea parohiei de **clasa I, M. Ceica** se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: a) pământ parohial 6 holde 1224 s. □. b) dela 100 numere, câte o vică cucuruz sfârmat și una ziuă de lucru. c) stolele uzuale, și anume: dela botez 1 coroană, dela feștanie 1 coroană, liturgie privată 2 cor. pentru înmormântare mare dela 6 coroane în sus, iar dela mică 2 coroane și alte accidentii.

Pentru cvartir se va recurge la ministru cerându-se relut, eventual se va îngriji comuna bisericască.

Dacă nu s'ar afla recurenți de classa I se vor admite și de classa II.

Recursurile se vor trimite în termenul prescrip conform Regulamentului în vigoare.

Beiuș, la 3/16 Sept. 1907.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu *Vasilie Papp* protopopul Beiușului.

—□—

1-3

În senzul concluzului consistorial de sub Nr. 1770 a. c. pentru îndeplinirea parohiei vacante de **clasa II, Nan-Hidișel** se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele sunt: a) casa parohială, b) pământ parohial 9 holde, c) stolele uzuale și d) întregirea dela stat după evaluarea alesului.

Reflectanții au a-și trimite recursurile ajustate conform Regulamentului în termenul prescrip.

Beiuș 30 Aug. 1907.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu *Vasilie Papp* protopopul Beiușului.

—□—

1-3

Pentru îndeplinirea postului de paroh de **clasa III**, din comuna **Mihaleu**, ppiatul Tinca, comitatul Bihor cu termen de alegere pe ziua de **9/22 Oct.**, a. c. pe lângă următoarea dotațiune: 1) cvartir liber cu un intravilan de 799 □. 2) pământ arătoriu 6 (1489/1600) jugere. 3) dela fiecare casă 30 litre de cucuruz sfârmat; și întregirea dotațiunii dela stat pentru preoți fără 8 clase 628 cor. 46 fl.; și stolele îndatinate.

Dările publice le va solvi alesul.

Reflectanții la aceasta parohie recursele lor ajustate conform regulamentului, și adresate comitetului parohial le vor subșterne subșterisului protoprezbiter

cel mult până în ziua 7/20 Oct. și se vor prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în parohie spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Nicolae Roxin* protoprezbiter.

—□—

1-3

Pentru îndeplinirea definitivă a posturilor de învățători dela școalele confesionale gr. or. rom. din **Ierșnic** și din **Mély-Nadăș**, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt:

I. În **Ierșnic**: 1) în bani gata 270 coroane; 2) în naturalii 13 măji metrice, jumătate grâu, jumătate cucuruz în preț de 130 cor.; 3) pentru lemne, din cari e a se încălzi și sala de învățământ, 60 cor. Restul până la minimul legal, se va acoperi prin ajutor dela stat, asemenea și cvincvenalele. Mai are încă 10 coroane pentru scripturistică, 10 coroane pentru conferință, 10 coroane pentru adunarea generală, apoi de înmormântare de prunci, unde e poftit 40 fl., și de om mare de asemenea unde e poftit 80 fl. În fine locuință în natură cu grădină de 800 □.

II. În **Mély-Nadăș**: 1) în bani gata 320 cor.; 2) 3 jugăre pământ; 3) 13 măji metrice bucate; 4) 80 coroane pentru lemne, din cari este a se încălzi și sala de învățământ.

Mai are apoi 10 cor. pentru scripturistică și 10 cor. pentru conferință și în fine locuință liberă, supraedificate și grădină în măsură prescripă.

Reflectanții la aceste posturi sunt poftiți a-și trimite petițiile instruate în regulă comitetului parohial respectiv, pe calea oficiului protopopesc gr. or. rom. din Belinț (Bélincz, Temes-megye), având a se prezenta odată în termenul concursual în sf. biserică din parohia unde dorește să ajungă, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Belinț, în 31 August v. 1907.

Comitetetele parohiale.

În conțelegere cu mine: *Gherasim Sârb* protoprezbiter.

—□—

1-3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresți din **Voivodeni**, pe baza disp. Ven. Conzistor diecezan, de sub Nr. 5042/1907, se escrie concurs din oficiu, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan.

Venitele sunt: 1., în bani 200 cor. 2., lemne 4 stângeni (și pentru sala de învățământ). 3., pentru scripturistică 12 cor. 4., pentru conferință 24 cor. 5., venite cantorale: dela înmormântări mici 50 fl., mari 1 cor., iar cu liturgie 2 cor. 6., cvartir și grădină și 7., întregirea dela stat până acum staverită în 200 cor. Tot dela stat se vor cere și eventualele cvincvenale. Vor fi preferați recurenții, cari vor dovedi, că posed cunoștința notelor, spre a putea conduce corul existent.

Recursele ajustate cu documentele recerute, și adresate comitetului parohial din Voivodeni, să se subștearnă Oficiului ppsc gr. or. rom. din Butyjin

(com. Arad), având recurenții a se prezenta în termenul de sus, în sf. biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale.

Buteni, la 3/16 Septembrie 1907.

Ioan Georgia pprezv. adm. ppesc.

—□— 2—3

Pe baza rezoluțiunii Veneratului Consistor de dtul 30 Iulie 1907 Nr. 1732/1907 B, prin aceasta se escrie de nou concurs pentru îndeplinirea parohiei a doua vacantă din **Oradea-mare**, (Nagyvárad-Ujváros) cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul hiecezan „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt: 1. Dela biserică 200 cor. 2. Dela Oraș 426 cor. 3. Venitele stolare 165 cor. 4. interesele fundațiunii Takécs și Rózsa 64 cor. 5. Intregirea dela stat, în care se cuprind 300 cor. și re-lutul de cvartir 1188 cor. 52 fil. 6. Pentru serviciul ce va presta la spitalul alienaților va primi anualminte 200 cor. De tot 2144 cor.

Parohia fiind de **clasa primă**, dela recurenții se recere cvalificațiunea prescrisă în §-ul 17 al Regulamentului pentru parohii din 1906.

Serviciile bisericești alegându-l preot va avea ale îndeplini împreună cu parohul-protopop cu săptămâna. La caz însă când parohul-protopop va fi ocupat cu agendele oficioase protopopești alesul e îndatorat a-l substitui pe acesta atât în serviciile bisericești cât și în funcțiunile obveninde în parohie.

După ce parohia nu se poate împărți teritorial-minte între cei doi parohi, așa se decide, că aceea și deacum înaintea rămâne una pentru ambii parohi, având înse stolele obveninde a le împărți ambii preoți între sine în părți egale.

Alegându-l preot are să catehizeze la toate școalele elementare, civile comunale și confesionale de pe teritoriul parohiei, precum și la școala inferioară de industriași fără a aștepta vre-o remunerațiune dela comuna bisericească ori dieceză.

Recursurile ajustate cu documentele prescrise și adresate comitetului parohial din Oradea-mare (Ujváros) sunt a se așterne P. O. Oficiu protoprezvital din Oradea-mare, în termenul indicat mai sus, iar recurenții cu observarea dispozițiilor §-lui 20 din Regulamentul pentru parohii, vor avea să se prezinte în s. biserică din Oradea-mare (Ujváros), spre a-și arăta dexteritatea rituală și omiletică.

Dat din sedința comitetului parohial ținută la 9/22 Iunie 1907.

Nicolae Zigre,
pres. com. par.

Nicolae Firu,
not. com. par.

În conțelegere cu: *Toma Păcala* protopop în Oradea-mare.

—□— 2—3

În urmarea incuviințării Venerabilului Consistor gr. ort. rom. orădan de sub Nr. 153 /B 1907 se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei de **clasa III-a Poenile de jos** din tractul Vașcoului cu termen de alegere pe **30 Septembrie** v. a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1) Intravilanul de sub Nr. 16 a cărții funduare cu tenitor de 623 st. □ a cărui venit anual e 30 cor.; 2) Estravilanul de sub Nr. 110 a cărții funduare în mărime de 2 holde catastrale și 1587 st. □ cu venit anual de 40 cor. 3) Alt estravilan în mărime aproape de 2 holde cu venit de 30 cor. 4) Venitele stolare:

dela botez 40 fil., dela înmormântare mică cor., iar dela înmormântare mare 4 cor. 40 fil.; și dela cununii 2 cor. 5) Intregire dela stat pentru preoții sub 8 clase 709 cor. 64 fil.

Dările publice le va solvi cel ales, asemenea se va îngriji și de cvartir.

Ceice vor reflectă la aceasta parohie sunt poștiți a-și trimitte rugările lor ajustate conform §-lui 13 din statutul organic și adresate comitetului parohial concernent, subsemnatului în Segyest p. u. Rieny c. Bihor, iar în vre-o Duminecă ori sărbătoare, cu observarea §-lui 20 din regulamentul pentru parohii să vor prezenta la sf. biserică din Poenile de jos spre a-și arăta dexteritatea în cant, tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu* adm. protopopesce.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătorești dela școala gr. ort. rom. din **Săud**, ppopiatal Vașcoului se escrie concurs cu termen de alegere pe **30 Sept.** v. a. c.

Emolumentele împreunate cu aceasta stațiune sunt: 300 cor. în bani, 10 metri lemne venitele cantonale 60 cor. cvartir cu grădină; întregirea salariului și cvinevenalul se cere dela stat.

Cei ce doresc a reflectă la aceasta stațiune sunt poștiți a-și trimitte recursele lor, ajustate conform §-lui 61 din regulamentul și adresate comitetului parohial concernent, subsemnatului în Segyest p. u. Rieny (c. Bihor) iar în vre-o Duminecă ori sărbătoare să pot prezenta la sf. biserică spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu* adm. protopopesce.

—□— 3—3

Prin pensionarea și respective moartea inv. Petru Avramuț devenind vacant postul de învățător dela clasele III - VI de băeți din comuna **Toracul-mare** com. Torontal, prin aceasta se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele anuale sunt: salar în bani gata 400 cor.; 4 jugere pământ arător de clasa I a cărui arendă anuală este minim 200 cor.; până ce comuna bisericească va edifica cortel corespunzător, alesul va primi pentru cortel un relut anual de 150 cor.; pentru conferință și adunările districtuale 20 cor.; scripturistica 10 cor. La înmormântări alesul va participa perondat cu ceialaltii doi învățători pe lângă o taxă de una coroană; dela părăstas 1 cor.

Alegându-l va avea să împlinească și să conducă cântările bisericești în strana dreaptă și a se îngriji de școlari pentru a-i instrua în răspunsurile de cântări rituale, — se pretinde pe lângă cvalificația învățătorească să aibe 4 clase medii și să fie capabil de a instrua și conduce cor vocal fără altă remunerație. Alegându-l va avea să intrueze și școala de repetiție cu băieții deobligați. Cei cu cvalificație mai inferioară nu se vor admite în candidare.

Recursurile instruite cu toate documentele prescrise de lege și adresate comitetului parohial au a se trimitte P. O. Domn Paul Miulescu protopop și inspector școlar în Nagy-Komlós (Torontal) iar până la alegere

are să se prezinte în sfânta biserică pentru a-și arăta dexteritatea în cant și tipic.

Dat din ședința com. par. dela 12/25 Aug. 1907.

Pavel Cicala
notar com. par.

Iuliu Rașa
not. com. par.

Pentru conțelegere; *Paul Miulescu* protoprezviter.

—□— 3—3

Licitațiune minuendă.

În conformitate cu concluzul Ven. Cons. diecezan gr. ort. rom. din Arad de dto 27 Iulie (19 Aug.) 1907 Nr. 2148/1907 se publică licitațiune minuendă pentru renovarea Sf. biserici gr. or. rom. din comuna **Odvoș** pprezv. M. Radna cu prețul de exclamare 1146 cor. 80 fil. pe ziua de **16/29 Sept.** 1907 la 3 oare d. m. în localitatea școlii din loc. Licitanții au să depună ca vadiu 10% din prețul de strigare, sau în număr, sau în papire de valoare. Preliminarul de spese și condițiunile de licitare se pot vedea la of. parohial din loc. Comună bis. își rezervă dreptul de a da lucrarea spre executare aceluia dintre licitanți, în care va avea mai multă încredere. Licitanții nu-și pot forma drept de a pretinde călătorie și diurne pentru participare la licitație.

Contractul încheat pentru întreprinzători va fi valabil după subscriere, iar pentru com. bis. numai după aprobarea Ven. Cons. diecezan.

Din ședința com. par. gr. or. rom. din Odvoș, ținută, la 19 Aug. (1 Sept.) 1907.

Aurel Raica
preș. com. parohial.

Nicolae Dima
notarul comitetului.

2—3

—□—

Iustin Ardelean

Strada Weitzer János Nr. 13.

Execută grabnic și prompt
tot soiul de lucrări, atingătoare de această branșă.

Legătură fină și durabilă.

Prețuri moderate.

10

„Janus

„institut de asigurare mutuală pe viață în Viena

s'a fondat în anul 1889, din partea unui grup de bărbați nobili,

este cel mai vechiu „Institut mutual de asigurare pe viață“

pentru Austro-Ungaria.

Se bazează pe legile mutualității în puterea cărora accidentul capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

—▶ Premii eftine. Condiții de asigurare favorabile. —▶

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duiel și sinucidere după 5 ani.
Asigurare gratuită pentru caz de războiu. — Fără timbru de poliță și taxă de stat — Plătire la moment.

Starea de asigurare 111.000,000 cor. | **3** | Avera institutului 31.000,000 cor.

Sumele de asigurare plătite până acum 56.000,000 cor.

Informațiuni îndatoritoare dă:

==== Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabric

Lerchengasse Nr. 17. (N-rul Telefonului: 422).

(10)

Tipografia diecezană,

Arad, strada Bathányi Nr. 2. Telefon pentru oraș și comitat: 266.

fiind arangiată după cerințele moderne își recomandă atelierul său executând orice lucrări atingătoare de această branșă, grabnic, lucrări cu gust, pe lângă cele mai moderate prețuri.

Comande se primesc și prin telefon.